

Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

Издавач:

Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

За издавачот:

Проф. д-р Славица Велева, декан на факултетот

Главен и одговорен уредник:

Максим Каранфиловски

Меѓународен уредувачки одбор:

Јован Ајдуковиќ (Србија)

Максим Каранфиловски (Македонија)

Биљана Мирчевска-Бошева (Македонија)

Бранко Тошовиќ (Австрија)

Незрин Самедова (Азербејџан)

Ала Шешкен (Русија)

Лектура:

Милица Миркуловска

Компјутерска подготовка и печат:

БороГрафика

Тираж:

300 примероци

Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

**РУСКО-МАКЕДОНСКИ ЈАЗИЧНИ,
ЛИТЕРАТУРНИ И КУЛТУРНИ ВРСКИ**

5

Во редакција на Максим Каранфиловски

Скопје, 2014

СОДРЖИНА

Предговор	13
-----------------	----

Поздравно обраќање на Н.Е. Олег Шчербак, амбасадор на Руската Федерација во Р. Македонија	15
--	----

Пленарни предавања

Алла Геннадьевна Шешкен

Русско-македонские литературные связи и их эволюция в 1945-2000 годы	19
---	----

Блаже Ристовски

Рускиот славист С. Б. Бернштејн и македонскиот литературен јазик (по повод 100-годишнината од неговото раѓање)	33
---	----

Лингвистика

Алчевска Ирен

Глаголите со префиксот пере- во рускиот наспроти глаголите со префиксот пре- во македонскиот јазик	51
---	----

Наталија Владимировна Боронникова,

Елена Владимировна Верижникова

Междометияв македонском языке (разработка концепции Словаря) ...	59
--	----

Елени Бужаровска

Глаголите за перцепција како прагматички маркери во македонскиот и во рускиот јазик.....	83
---	----

Татјана Сергеевна Ганенкова

Предлог как часть речи	93
------------------------------	----

Александра Гецовска

Етимолошкиот развој на зборообразувачката

деривација господ(ин) на македонско-руски план.....	111
---	-----

Светлана Давкова-Ѓоргиева

Кон именувањето на покуќнината и садовите

(македонско-руски паралели) 123

Е.В. Ерофеева, Н.В. Боронникова,

Е.С. Худякова, Т.И. Ерофеева

Проект Базы Данных

„Русская устная спонтанная речи Пермского края“ 137

Тамара Ивановна Ерофеева

Културно-речевая ситуација города: аспекти исследования 147

Елена Юрьевна Иванова

Частица ЛИ в русском и македонском языках 161

Красимира Илиевска

Живот живее – Во општословенски контекст – 169

Јане Јованов

Развој на наставничките компетенции

на идниот наставник по руски јазик 179

Максим Каранфиловски

За некои значења на императивот

во македонскиот и во рускиот јазик 185

Марија Емилија Кукубајска

Компаративно истражување: 1. Културна, етничка и религиозна

генеалогичка на Хазарите во руските и околните територии и

2. Христијанската мисија на св. Кирил меѓу Хазарите 197

Лилјана Макаријоска

Еленка Стоевска-Денчова

Кон лексиката поврзана со обредната структура раѓање 211

Юлия Александровна Мареева

Русские наречия как категориальный класс слов

в зеркале македонского языка 223

Михајло Марковиќ

Соња Новотни

Редукцијата на еровите во Слеченскиот патерик,

наспрема развојот на еровите во ракописите со руска редакција 231

СОДРЖИНА

9

Милица Миркуловска

Конструкции што изразуваат валентен (актантен) таксис

во македонскиот јазик и извесни руски еквиваленти 241

Инна Александровна Меркулова

Близость лексических ядер македонского и русского языков 257

Биљана Мирчевска-Бошева

Јасминка Делова-Силјанова

Семантиката на крвта во емотивната фразеологија

(врз примери од македонскиот, од рускиот и од чешкиот јазик) 263

Соња Новотни

Михајло Марковиќ

За промените во консонантскиот систем и во консонантските групи

во Слоештичкиот патерик, во споредба со консонантскиот систем

во ракописите со руска редакција 273

Незрин Г. Самедова

Начинательность видовая и невидовая:

о чѐм свидетелствують данные русского языка?	285
Роза Тасевска	
Антонимите во кратките фолклорни форми	307
Екатерина Терзијоска	
Мария Анатолевна Смирнова	
Нијанси на белото во рускиот и во македонскиот јазик	317
Рина Усикова	
Јазичната ситуација и јазичната политика	
во Република Македонија	325

Литература, превод, култура, историја

Вера Антиќ	
Кон руско-македонските врски	333
Здравко Божиновски	
Најновите дострели во македонскиот	
уметнички препев на руската класична поезија	339

Натаљя Александровна Бондаренко	
Искусство и култура Македонији в трудах	
русского ученого Н.П.Кондакова	347
Родна Величковска	
Македонско-руското традиционално народно пеење	
во контекст на структурно типолошките истражувања	355
Марија Ѓоргиева-Димова	
Семиотичките премиси на историјата	365
Софья А. Заболотная	

Представление ономастической системы художественного текста в переводе на македонский язык (на примере переводов произведений М.А. Булгакова)	383
Соња Здравкова-Џепароска	
Улогата на руската кореографија во конституирањето и развојот на македонскиот балет	393
Лидија Капушевска-Дракулевска	
Една можна паралела: Марина Цветаева и Лилјана Дирјан	409
Викторија Коларовска-Гмирја	
„Руската тема“ во творештвото на Гоце Коларовски	419
Евгений Колосков	
Российско-македонские отношения (1991-2001 гг.): основные вехи ...	429
Даринка Крстанова	
Културата низ историскиот бран на руската дипломатија и бранот на руската заедница во Битола	439
Стефанија Кузманова	
Народните верувања и суеверија како дел од секојдневието на македонскиот и на рускиот народ	451
Весна Мојсова-Чепишевска	
Македонската литература и култура	
Низ научно-книжевната призма на академик Ала Шешкен	461
Кристина Николовска	
Поетскиот „вулкан“, на Андреј Вознесенски	473
СОДРЖИНА	11

Елена Сергеевна Обухова

Особености на преводот на личните имиња во поемата

на А.С. Пушкин „Руслан и Лѹдмила“ на македонски јазик	481
Димитар Пандев	
Јазичната слика на светот во „Буре барут“ / „Пороховая Бочка“ (македонско-руски паралели)	497
Катерина Петровска – Кузманова	
Николај Кољада на македонската театарска сцена	517
Наталџа В. Прасолова	
Научные связи Р. Македонии	
с Библиотекой Российской Академии наук	527
Пресоздавањето на минатото и создавањето визији за иднината	
во поезијата на Анте Поповски и Андреј Вознесенски	535
Димитрија Ристески	
Руско-македонските книжевни врски во почетокот на 21 век	551
Александар Н. Сквозников	
Македонскиот проблем во руско-австриските	
отношения во конце XIX - начале XX века	561
Славица Србиновска	
Толкување на творештвото на Виктор Пелџевин	
низ призмата на македонскиот културолошки контекст	573
Соња Стојменска-Елзесер	
Навраќање кон руската класика: обломовштината денес	589
Лидија Танушевска	
Лук или кромид? Целта на преводот	597
Кирил Трајковски	
Действительное причастие во македонских переводах	605
Оливер Цацков	
Кирил Цацков	

Сергеј Михајлов – музички педагог, творец и реализатор

на првата опера во Македонија „Паљачи“ од Леон Кавалов 635

Науме Радически

Предговор 13

ПРЕДГОВОР

Македонско-руските контакти во областа на науката и културата, како и во областа на јазикот и литературата имаат своја долга историја. Универзитетите секогаш имале определена своја улога во нивното одржување, развој и негување. Руските универзитети, како историски постари, низ историјата дале голем придонес за Македонија и за него е пишувано многу, а сигурно е дека и уште ќе се пишува. Со формирањето на првиот македонски универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, а подоцна и на другите македонски универзитети започнува периодот кога и македонските универзитети го даваат својот придонес во меѓу-себните контакти. Сепак, водечка улога во развојот на тие контакти имаат Катедрата за словенска филологија при Филолошкиот факултет на Московскиот државен универзитет „Ломоносов“ и Катедрата за славистика заедно со Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици и Катедрата за македонска книжевност и јужнословенски книжевности при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје. Меѓусебната соработка, контактите и истражувањата резултираа со потребата од организирање научни конференции за да се сумираат резултатите од дотогашните истражувања, како и да се подискутира за аспектите на иднината воопшто. Веќе во 1995 г. созреаја условите и во Охрид при непосредна соработка со Меѓуна-родниот семинар за македонски јазик, литература и култура се одржа Првата македонско-руска научна славистичка конференција под заеднички општ наслов „Македонско-руски јазични, литературни и културни врски“. За нејзиното значење и вниманието кое таа го предизвика доволно зборува фактот дека на нејзиното отворање присуствуваа Претседателот на Р Македонија г.Киро Глигоров и Архиепископот охридски и македонски г.г. Михаил. Тринедевната работа резултираше со Зборник од трудови на научни работници од сите тогашни македонски универзитети и од повеќе руски универзитети во Москва, Санкт-Петербург, Воронеж и Перм. По три години, во 1998 г. во Москва на Универзитетот „Ломоносов“ се одржа Втората руско-македонска славистичка конференција, а по неа во 2001 г. во Охрид се одржа Третата

македонско-руска конференција. Четвртата конференција по ред се одржа во март 2009 г. на Филолошкиот факултет на Московскиот државен универзитет „Ломоносов“ како IV Rossijsko – makedon-ska/ konferenci/ “Problemy makedonskogo /zyka, litera-tury i kul\ture v slavisti~eskom kontekste”.

Петтата македонско-руска научна конференција се одржа во Охрид од 17 до 19 јуни 2012 г. со учество на повеќе од 70 рефе-ренти (од кои околу 50 активно и дваесетина само со приложен реферат). На свеченото отворање со поздравни говори до учесни-ците и присутните гости се обратија ректорот на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ проф. д-р Велимир Стојковски, Н. Е. Олег Николаевич Шчербак, амбасадор на Руската Федерација во Репу-блика Македонија и деканот на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ проф. д-р Максим Каранфиловски.

Оваа конференција го потврди континуитетот во интересот и истражувањата на научните работници од двете земји, а кон нив се приклучуваат и нивни колеги од други земји (Австрија, Азербејџан, Полска, Србија и др.). Резултатите од нивните истражувања се претставени во статиите објавени во оваа книга. Интересирањето за ваквите проучувања продолжува да живее и наскоро, веќе во сеп-тември 2014 г. во Перм, во рамките на Пермскиот државен уни-верзитет, ќе се одржи Шестата руско-македонска научна конферен-ција. Посакуваме и очекуваме таа успешно да се одржи и да го трасира патот кон идните македонско-руски конференции во инте-рес на универзитетите и на народите од двете земји, како и во инте-рес на науката воопшто.

Од Редакцијата

ПОЗДРАВНО ОБРАЌАЊЕ НА Н.Е. ОЛЕГ ШЧЕРБАК,
АМБАСАДОР НА РУСКАТА ФЕДЕРАЦИЈА
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Уважаемые дамы и господа!

Дорогие друзья!

Позвольте выразить признательность за возможность выступить на церемонии открытия V Македонско-Российской научной конференции по вопросам языковых, литературных и культурных связей. Мы высоко ценим инициативу наших македонских друзей, в частности руководства Университета Св. Кирилла и Мефодия, ставших организаторами этой встречи. Проведение таких мероприятий является важным событием в развитии гуманитарного сотрудничества между Российской Федерацией и Республикой Македонијом и наглядно подтверждает глубокий интерес к славистике в целом и к русскому языку в частности. В Европе славяне в настоящее время представляют собой крупнейшую группу народов, говорящих на близкородственных языках. Славяне насчитывают почти 300 млн. человек, превосходя по численности германские и романские народы. Их объединяет незримое духовное родство и этническая память, истоки которых уходят в глубокую древность. Началом этого культурного взаимовлияния стала деятельность славянских первоучителей Кирилла и Мефодия, вновь объединивших всех славян в единое целое, поскольку плоды их деятельности, хотя и в разной степени, нашли отражение в языках и культурах всех славянских народов. Опираясь на богатейший опыт книжной мудрости, содержащийся в литературных текстах христианской Византии и античной Греции, они создали славянский литературный язык, приобщив таким образом славян к мировому культурному достоянию. Ими были переведены на славянский язык основные церковные службы, Евангелие, Апостол, Псалтирь, Часослов. Славяне были причислены к великим народам, так как старославянский язык был признан Римом священным

языком наряду с греческим, латинским и еврейским – языками, на которых велись богослужения.

На протяжении веков славянские культуры обогащали и дополняли друг друга, не утрачивая при этом своей самобытности. Их тесное взаимодействие и взаимопроникновение является нашим общим и бесценным наследием, которое мы обязаны бережно хранить и приумножать. Идея славянской взаимности была и остается мощным в том числе и международным фактором, поскольку она работает на укрепление нашей идентичности и нашего места в современном мире, сближает братские по своему духу страны, способствует сохранению культур всех славянских народов в условиях глобализации.

Обмен мнениями, знаниями, результатами исследований – все это служит единению наших народов, и в этом прежде всего видится назначение подобных встреч исследователей, во время которых происходит обсуждение актуальных проблем славянства.

Как никогда актуальны сегодня строки из всем нам известного стихотворения Ф.И.Тютчева «Славянам».

Хотя враждебною судьбиной

И были мы разлучены,

Но всё же мы народ единый,

Единой матери сыны;

Но всё же братья мы родные!

Вот, вот что ненавидят в нас!

Вам не прощается Россия,

России – не прощают вас!

Дорогие друзья, хотел бы пожелать вам творческих успехов и заверить, что мы готовы к самому тесному и конструктивному взаимодействию с вами на благо укрепления дружественных отношений между нашими странами, а, значит, на благо и России, и Македонии.

Спасибо вам за внимание и успешной работы.